

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

2. Czas powstania

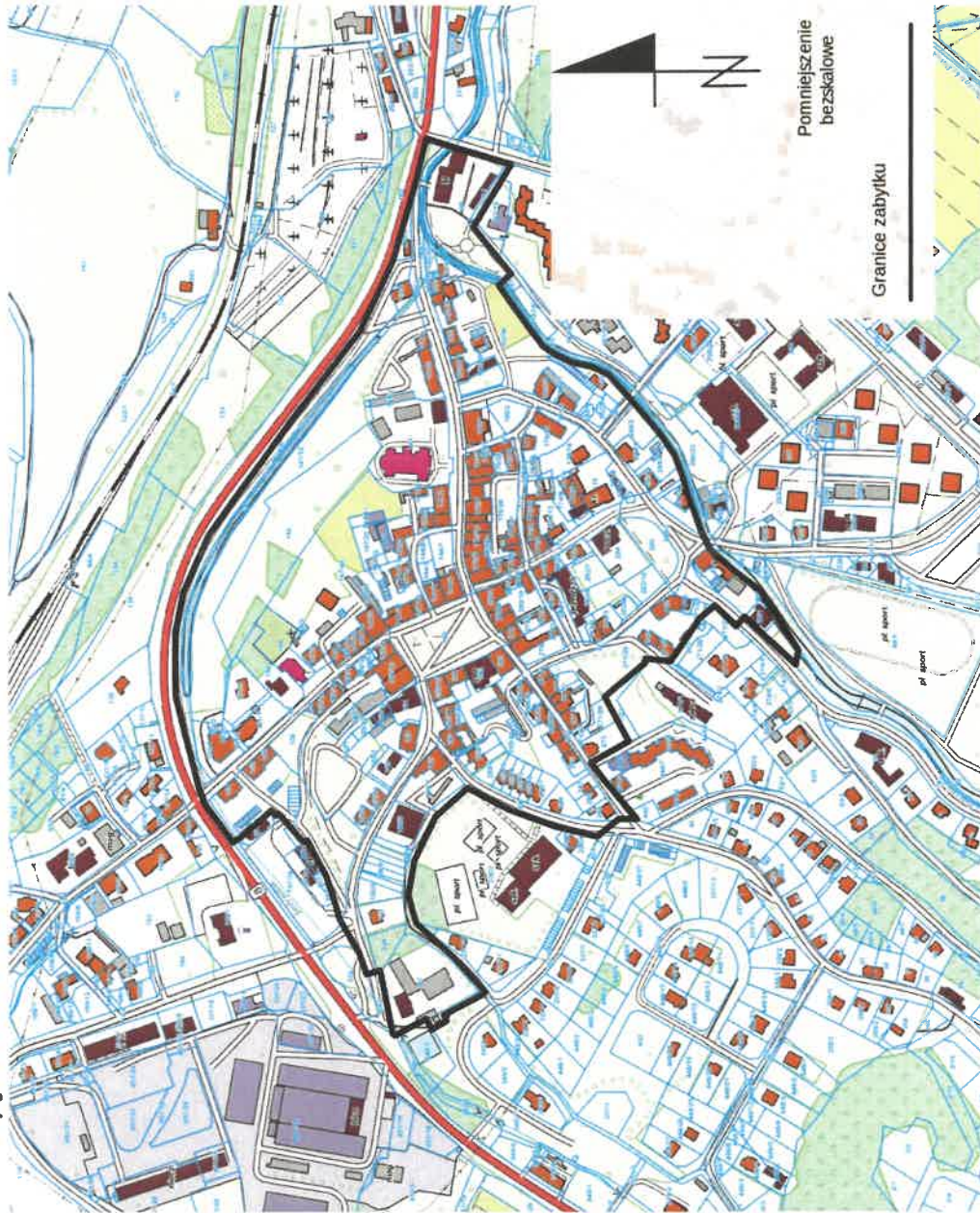
HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA

XIV w. - XIX w.

3. Miejscowość

DUSZNIKI-ZDRÓJ

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

**UKŁAD URBANISTYCZNY
WRAZ Z HISTORYCZNYM
OŚRODKIEM MIASTA**

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **DUSZNIKI-ZDRÓJ**

6. Współrzędne geograficzne

50° 24' 15.93" N 16° 23' 24.55" E

7. Użytkowanie obecne

**MIESZKALNE
UZDROWISKOWE**

8. Stan zachowania

4

NAZWY: Reinharz, Reynharts, oppidum Reinhardi, Dussnik, Reinert Stadt, Bad Reinerz

HISTORIA: Pierwsza udokumentowana wzmianka o miejscowości pochodzi z 1324 r. Duszniuki początkowo funkcjonowały w ramach tzw. państwka homolskiego. W 1477 r. miasto weszło w obręb Hrabstwa Kłodzkiego. W XVI w. nastąpiło ożywienie miasta dzięki rozwojowi tkactwa, papiernictwa i handlu. Najprawdopodobniej już od XV w. znane już były i użytkowane przez lokalną ludność, źródła mineralne. W 1545 r. w Duszniukach było 60 mieszkań płacących czynsze. Najprawdopodobniej ok. 1562 r. wybudowano pierwszą papiernię, a w 1584 r. - ratusz. Miasto uległo tak dużym zniszczeniom w trakcie wojny 30-letniej, że okres kolejnego rozwoju i rozkwitu datuje się dopiero na przełom XVII/XVIII w. - w tym czasie Duszniuki stały się ważnym ośrodkiem produkcji papieru, tkactwa, handlu suknem. Pod koniec XVIII w. miasto liczyło 269 budynków, 4 kościoły, 2 papiernię, tartak, szpital, 3 folwarki oraz 3 gospody. Dalszy rozwój miasta jest nierozzerwanie połączony z powstaniem tutaj uzdrowska (w kierunku południowym od historycznego centrum miasta).

Miasto usytuowane jest na wzgórzu, w widłach dwóch cieków wodnych. Duszniuki stanowią typowy układ przestrzenny miasta o genezie średniowiecznej, z centralnym rynkiem oraz wyprowadzonymi z niego czterema ulicami. Układ ten jest bardzo dobrze czytelny w terenie, a kształt i przebieg głównych dróg nie został znacząco przekształcony. Zabudowę stanowią przede wszystkim budynki XIX w. (lub nierzadko wcześniejsze) o historii często sięgającej średniowiecza. Najważniejszymi elementami historycznego centrum Rynek wraz z ratuszem (budynek pełni tę funkcję od XIX w. pierwotnie była to kamienica mieszcząca), pierzeje kamienic rynkowych oraz, usytuowany w nieznaczącej odległości od Rynku (przy ul. Kłodzkiej) kościół parafialny pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Pomimo rozwoju miasta po 1945 r. pierwotny układ ulic jest widoczny i dobrze zachowany w terenie oraz pokrywa się z historycznymi mapami, licznie zachowana historyczna zabudowa typowo miejska.

Historyczny ośrodek miasta jest wpisany do rejestru zabytków pod numerem 369 decyzją z dnia 25.11.1956 r.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

20 lipca 2024 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	DUSZNIKI-ZDRÓJ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	DUSZNIKI-ZDRÓJ	HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrącenie historycznie ukształtowanego układu urbanistycznego wynikające z intensywnego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej i turystycznej
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy
- utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie dominanty jaką stanowi kościół parafialny św. Apostołów Piotra i Pawła
- zachowanie charakterystycznych cech układu urbanistycznego objętego ochroną konserwatorską, zwłaszcza zachowanie zabudowy historycznej i historycznych ciągów komunikacyjnych
- budowa nowych obiektów z zachowaniem cech charakterystycznych dla budownictwa ziemi kłodzkiej
- ograniczenie nowych inwestycji budowlanych, niewpisujących się w historyczny krajobraz architektoniczny
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu

Eysymontt D., Eysymontt R., *Duszniki – miasto i źródła. Studium Urbanistyczne T. I*, Wrocław 1992.

Eysymontt D., Eysymontt R., *Duszniki – miasto i źródła. Studium Urbanistyczne T. II Katalog zabytków*, Wrocław 1992.

Bibliografia

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2010.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 13: Góry Stołowe, Wrocław 1994.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 14: Góry Stołowe, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Bad Reinerz 5564, ok. 1940 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

20 lipca 2024 r.

Adamina Modrzejewska

A. Modrzejewska
A. Modrzejewska

